

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: **Etické aspekty důstojného počátku života**

Autor práce: **Bc. Stanislav Macháček, DiS.**

Obor studia: Etika v sociální práci

K obhajobě předložená diplomová práce splňuje základní požadavky na tento typ práce (podle interních norem TF JU) a rámcově spadá do daného oboru studia. Je třeba ocenit volbu tématu, které je stále naléhavější s ohledem na současný rozvoj asistované reprodukce. Autor v závěru uvádí, že „na trhu chybí publikace zaměřené na sociální práci s osobami trpícími neplodností“ - a věří, že jeho práce „může alespoň částečně přispět k zaplnění mezery na poli dostupné literatury.“ (s. 79). Nelze vyloučit, že by tato diplomová práce mohla posloužit tomuto účelu, na druhou stranu musím jako oponent hned zkraje poukázat na to, že předložená práce se přesně vzato nijak více nezaměřuje na sociální práci s osobami trpícími neplodností, ani se autor nijak do hloubky a systematicky o něco takového nepokouší.

1) Z formálního hlediska je práce postavena jako „kompilační mozaika“, autor z větší části prezentuje převzaté myšlenky. Vlastní etické argumenty jen naznačuje a nerozpracovává; v závěru hovoří o rizicích asistované reprodukce a o nepřijatelnosti některých metod (srov. s. 76), čtenář se však ani zde nedozví, jaké metody má autor na mysli, tj. zda tedy jsou některé metody asistované reprodukce pro autora morálně přijatelné - a proč. Jaké metody by autor jako sociální pracovník svým klientům doporučil? A jak by to zdůvodnil?

Vzhledem k tomu, že práce je předložena k obhajobě na teologické fakultě, by jistě také stálo za to více autorsky posoudit normativní perspektivu katolické morální teologie („magisteria“), kterou autor sice prezentuje, avšak nezaujímá k ní vlastní argumentačně podložená stanoviska. Jak by autor reagoval na klienty, kteří by se zmíněnou perspektivu snažili vyvrátit jako iracionální a zpátečnickou? A jaké by naopak autor předložil argumenty těm klientům, kteří by byli s magisteriem ztotožnění? Jak by vyargumentoval přípustnost některých metod asistované reprodukce?

Autor v úvodu naznačuje, že se bude snažit „o maximální nestrannost“ a pokusí se „vytvořit... objektivní přehledovou studii, která v rámci své ucelenosti a vzhledu do tématu neopomene přiblížit širší společenské názory včetně názorů církevních.“ (s. 9). S ohledem na tento autorův „program“ vznikají tyto klíčové otázky:

Co přesně znamená nestrannost? Rezignaci na pokus o objektivní normativní zhodnocení? A existuje vůbec nějaké etické objektivní normativní měřítko, na základě kterého by to autor mohl učinit? Jaká je v této věci jeho vlastní pozice? (Anebo vychází z etického relativismu? A z toho, že zákony mají být výsledkem pouze „souboje politické moci“?)

2) Z obsahového hlediska s těmito otázkami úzce souvisí to, co autor prezentuje v části 3.1 (Právo na dítě). Protože shodou okolností vychází z mého článku, rád bych upozornil, že právě v tomto kontextu mohl autor více a do hloubky rozpracovat, jak to tedy s oním právem je. A nemám na mysli pozitivně-právní rovinu, nýbrž rovinu přirozeného práva. Podle toho, co zde autor píše (s. 40) se totiž čtenář může domnívat, že autor přirozený mravní zákon uznává. Na druhou stranu je ovšem pro čtenáře nejasná poslední věta druhého odstavce: „Přirozený zákon přikazuje těm, kteří podléhají pozitivnímu zákonu, aby jej respektovali.“ (s. 40, autor odkazuje na knihu prof. Sousedíka). Má z toho čtenář vyvodit, že přirozený zákon nám přikazuje, abychom respektovali příslušné pozitivní právní normy regulující asistovanou reprodukci? Anebo je tím naopak míněno, že ti, kteří podléhají příslušným právním normám, musí respektovat přirozený mravní zákon? Proč? A jaké to příp. implikuje sankce?

Problém objektivitivy se ukazuje velmi zřetelně právě v kontextu těchto a podobných otázek. Fakticky totiž existují různé (někdy i protichůdné) právní regulace asistované reprodukce. A etik usilující o objektivitu si nemůže nepoložit otázku, které z nich jsou správné a které nikoli. V této souvislosti bych autorovi rád položil otázku, co si on sám myslí o přirozeném právu na dítě, resp. na vznik dítěte.

Nejde o to převzít názory toho či onoho, ale o to, jaké argumenty má autor předložené diplomové práce (čtenář si tuto otázku smí jistě položit - a je to otázka klíčová, neboť jestliže žádné přirozené právo na vznik dítěte neexistuje (a nemůže existovat), pak to má dopad i na objektivní zhodnocení pozitivně-právní roviny). Autor správně rozpoznává klíčovou roli politiků („...politická odpovědnost nutně zahrnuje připravenost a ochotu vyhlášovat v zájmu obecného dobra nepopulární rozhodnutí...“, s. 78). O co by tedy měli podle něj politici s ohledem na regulaci asistované reprodukce usilovat? A jak vyargumentovat, co je přesně v tomto kontextu obecným dobrem?

Podobně by mohl autor analyzovat další klíčové aspekty, třeba přirozená práva dítěte. To má totiž zásadní dopad do sociální práce - a na aktivitu sociálních pracovníků, kteří by z povahy své profese měli bránit práva těch nejslabších. V tomto kontextu mohl autor prezentovat a více eticky zhodnotit argumenty obsažené v návrhu na změnu anonymity dárců gamet (spadalo by to do části 3.3); mám na mysli návrh, který před několika lety podala skupina poslanců okolo MUDr. Jitky Chalánkové.

Určitě by také nebylo od věci zapojit nějaké cizojazyčné zdroje, příp. srovnat vybrané legislativní rozdíly mezi ČR a dalšími zeměmi (název práce nedává nijak najevo, že jde jen o situaci v ČR).

3) Z jazykového a stylistického hlediska nemá předložená práce žádné velké nedostatky.

Diplomovou práci předběžně hodnotím jako *velmi dobrou*, konečné hodnocení bude záviset na tom, jak autor svou práci obhájí, také na základě zde položených otázek.

Vojtěch Šimek

18. 8. 2020

+420 387 773 532